



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Matrimonium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

19
Potest per-
mitti ut
maga desi-
gnat si-
gnata.

Excipi-
casum.

20
Obiectio
contra istā
exceptio-
nem,

Solutur.

Non tan-
tum faciē-
tes magiā,
sed & con-
sentientes
peccant.

Differen-
tia inter
hunc &
preceden-
tem casum.

Ad Secundum: Respondeo, Si maga illa iam antè à demone didicisset quo loco sint illa stigmata in corpore Titij, omnino licitum esset ut eius operà, & etiam ab illa petere ut stigmata designet: quia id ipsa sine peccato præstare posset. Et si enim peccarit dum à diabolo petijt sibi loca istorum stigmatum designari; tamen postquam illam notitiam nacta est, potest eà sine peccato uti. Verùm si nondum novit, sed ad diaboli opem recurrere debet ut ea cognoscat, qui promittit se manum eius directurum & ostensurum; non video qua ratione petere à maga liceat ut notas illas ostendat, cum ipsa fateatur se id sine ope diaboli facere non posse, ac proinde non sine peccato. Recurrere enim ad ipsius opem, peccatum est ad superstitionem pertinens. Simili modo nõ licet petere à maga ut furem, vel alium, qui nobis damna intulit, demonstret, quando id non nisi demonis ope potest cognoscere: tunc enim maga utitur pacto quod ipsi cum diabolo intercedit, & ex vi pacti istius illum sollicitat & vrget ut rem aperiat: quod constat esse peccatum.

Dicit aliquis, Non queritur, an liceat petere à maga ut notas illas demonstrat: sed cum illa sponte se offerat, an liceat Iudici se permissiue habere, sicut dictum est in priori casu, cum persona accusata adducitur in præsentiam obfessæ: tunc enim diximus Iudicẽ se solum habere permissiue ad actionem diaboli demonstrantis personam.

Respondeo, Etiam si maga se sponte offerat, nec ipsa ad hoc à Iudice inducatur; tamen si Iudex personam Titij curet non solum coram illa sisti, sed etiam denudari, & teneri ut ipsa corpus ipsius contrectare, & in eo operari possit, manifestum est in hoc opere Iudicem non se tantum habere permissiue, sed positiue ei cooperari ut actionem superstitionis perficiat: sicut is qui materiam præparat mago, circa quam operatur, ei cooperari censetur: ut si quis teneat speculum, ut ipse ostendat furem in speculo; vel locet cribrum, vel peluim aquæ, ut ipse arte sua utatur. In his enim omnibus censetur moralis cooperatio; cum eo sine totum fiat ut ipsi quodammodo subseruiatur, & ipse suam actionem, quæ prorsus illicita est, obire possit. Accedit quod hic etiam sit consensus in operationem magicam: ideo enim ista præparatio fit circa personam, ut maga circa illam operari possit: ac proinde eius operatio intenditur. Atqui non solum qui faciunt digni sunt morte, sed etiam qui consentiunt facientibus, nimirum desiderando ut faciant. Nudus enim consensus in opus alterius quod sine peccato fieri non potest, peccatum est. Hinc magi instinctu diaboli cum aliqua mira sunt effecturi coram aliquibus, solent petere à singulis an consentiant; nimirum ut hac ratione omnes peccati illius fiant participes.

Secus res habet in priori casu, vbi diabolus promittit se ostensurum reum, vel conuicturum Titium de magia, si in præsentiam adducatur. Nam illa actio ostendere reum & conuincere, à diabolo sine peccato fieri potest: imò Deus potest illum cogere ut id faciat. Deinde adducere personam in conspectum, non est illi cooperari, nisi valde remotè: vnde secundum moralem estimationem non censetur cooperatio. Ex quibus patet discrimen vtriusque casus; & resolutio præsentis questionis.

CASVS VI.

In quibus rebus demoni ex Energumena loquenti prudenter credi possit?

Qua si-
des Ener-
gumenis
adhibenda
21

Primò, Certum est id quod demon per obfessos dicit coactus vi exorcismi, verum esse: quia Deus non potest cogere ad mendacium.

Secundò, Quia tamen ordinariè constare non potest auditoribus, vel etiam ipsi exorcista, vtrum demon verè ex coactione ista dicat, an fingat & simulet coactionem, idcirco non facile ei fides adhibenda, saltem indubitatè, sed omnia suspecta habenda, nisi aliunde de veritate constet.

Nec obstat quod adiuratus respondeat, aut cum iurejurando solemnè aliquid affirmet, maximè si id ad expulsionem, vel finem exorcismi non sit necessarium; quia sicut est mendax, ita etiam facile potest peierare: neque ad expulsionem, ad quam exorcismi ordinantur, opus est ut credantur esse vera quæ dicit. Multò minus credendum, si dicat se missum à Deo ad populi instructionem, ut qui non credunt Concionatoribus, & suis Pastoribus, saltem credant diabolo: idque esse extremum remedium, quo Deus vtitur ad hominum conversionem. Multis id rationibus probari posset, & Scripturarum exemplis, si opus esset.

Non faciliè
demoni
habenda
fides.

Si tamen patefaciat magos occultos, vel eorum scelera, res non est omnino contemnenda: quia in atrocissimis criminibus nulla indicia negligenda. Vnde ratione talis denuntiationis potest Iudex occultè absque strepitu capere informationem, ut maiora indicia deprehendat.

22
Aliquando
tamen ha-
benda
fides.

MATRIMONIUM.

CASVS I.

Vtrum rudes in Frisia vel Northollandia (qui ferè conueniunt ante nuptias) non possint coniungi legitimè antequam plenè sint instructi ad confessionem, cum à remotis locis veniunt, & citò debent redire, ad hoc vt impediatur intervim fornicatio?

Confes-
sio matri-
monio
præmit-
tenda.

Respondeo, Modò sciant ea quæ absolute sunt necessaria ad iustificationem, poterunt coniungi: etsi non sint satis instructi ad confessionem. Quia ad Sacramentum Matrimonij non est opus confessione, sed sufficit contritio cum proposito confitendi comodo tempore. Vnde ad contritionem disponendi. Quanquam non videam cur plerumque non possint confiteri; quia cum sint rudes, poterunt à Sacerdote iuuari bono interrogatorio. Itaque quando hoc fieri commodè posset, magis probarem.

CASVS II.

An liceat Coniugibus inter se contractum suum sepius renouare, quasi primò illum intrent?

Renou-
atio ma-
trimonij.

Respondeo, Nullum est sacrilegium in repetitione contractus matrimonij. Sicut enim alij contractus non solum ob dubium verum, sed etiã ob maiorem firmitatem, & quietè cõtrahentium, quantum est ex parte illorum, repeti possunt; ita etiam contractus matrimonij, v.g. ut magis se diligant &c. Vnde qui femel publicè contraxerunt coram Parocho & testibus, possunt priuatim suum contractum

S ij contractum

contractum renouare quotannis si velint. Et quavis illa renouatio sit inefficax, sicut donatio secunda eiusdem rei, tamen faciunt illam, quantum in ipsis est; & iuuat ad maiorem concordiam vel amorem. Vnde non est necesse vt actu adhibeant restrictionem mentalem aut verbalem.

CASVS III.

Quomodo reformari possit contractus matrimonij inualidus, qui tamen legitime coram Parocho & testibus celebratus fuit?

DE reformando matrimonij contractu, scripti D. T. 23. Iulij A. 1603. si ille inualidus fuit, non sufficere, quod mulier rogata dixerit veluti admirabunda, se illum pro suo marito agnoscere: quia non videtur ista ratione voluisse de nouo contrahere, & illum tunc voluisse pro marito accipere, sed solum indicare illum ex vi prioris contractus suum esse maritum. Opus autem est vt de nouo intendat contrahere quantum in se est, quasi dicat: Etiam si non esses verè vxor, tamen iam te vellem accipere, & re ipsa accipio, vnde debet blandè illam inducere vt velit renouare, prætendendo occasionem maioris amoris, & securitatis. Ita passim DD.

Quia tamen insinuat D. T. optare se vt dispiciam an contraria sententia non possit tolerari: Adde non esse prorsus improbabile, impedimento, ob quod antè erat irritum, sublato, posse renouari, etiam si altera pars impedimentum nesciat, & putet fuisse validum; pars enim ignorans manet in consensu antiquo, eumque vsque ad hoc tempus quo facti sunt habiles, continuat: modò tamen altera sciens illud sublato, intendat de nouo contrahere. Vnde in illo casu etiam si vxor non intendisset de nouo contrahere, si tamen maritus id intendisset, sufficeret ad renouandum matrimonium. Hanc sententiam Sotus in 4. dist. 35. q. vnica, art. 2. Lopez 2. p. c. 47. iudicant esse probabilem; & eam tenet Cajetanus tom. 1. opus. 12. q. 2. & quidam recentiores, quos citat Sancius lib. 2. de Matrim. disp. 36. addens non esse vtendū hac sententia, nisi quando ex reuelatione impedimenti sequerentur grauissima incommoda, & alius modus renouandi non suppetit ob alterius coniugis ingenium. Addiderim ego, vel quando aliter non posset vitare peccatum reddendo debitum. Imò quando alia ratione non posset euadere peccatum, posset in prima redditione debiti, obtenta iam dispensatione, intendere ipso actu matrimonij affectu coniugali præstito, contrahere: quod locum habere posset quando vxor præueniretur à marito petente debitum priusquam illa posset de nouo contractu cum illo agere: vel quando esset vir terribilis, & nihil de renouatione contractus vellet audire.

CASVS IV.

Caius negat se verè cōsensisse in matrimonium cum Agnete, seque affectu maritali cum ea consummasse. Quare relicta Agnete ducit Bertam. Agnes verò ducit Titium.

QVAERITVR I. An Agnes possit petere & reddere debitum Titio?

QVAERITVR II. An Caius possit petere & reddere debitum Bertæ?

QVAERITVR III. An Caius, si verè & à parte rei sibi conscius sit se fide cum Agnete contraxisse, possit manere cum Bertæ, & Agnes manere cum Titio?

QVAERITVR IV. An Caius teneatur redire ad Agnetem, si illa, dimisso Titio, eum repetat: & an aliquid Caius debeat Titio, si ei aliquid damni ex contractu cum Agnete obuenerit?

AD Primum: Non videtur dubitandum quin hoc matrimonium Caij cum Agnete sit censendum omnino validum in vtroque foro; neque in illud posse cadere vllam dispensatione quæ separentur vinculo, cum sit consummatum. Neque Agnes dubitare merito potest quin Caius verè consenserit, & affectu maritali consummauerit. Vnde etiam illam relinquat, & publicè ducat Bertam, & cum eà maneat, non tamè ideo poterit ipsa conscientiam deponere, sibi se persuadere Caium fide consensisse; ideoque se posse nubere Titio: quia illud non est sufficiens signum fidei consensus. Vnde si Titio nupsit, non potest ei reddere debitum, & multò minus petere: quia moraliter certum est ipsum non esse eius maritum, & contractum cum ipso fuisse irritum. Vnde etiam proles erit spuria, si vterque huius impedimenti fuit conscius.

Ad Secundum: Caius non potest petere, aut reddere debitum secundæ vxori, nempe Bertæ; quia moraliter certum est matrimonium cum illa esse inualidum; vnde tenetur eam deserere.

Ad Tertium: Si Caius fide contraxisset cū Agnete, idque ipsi constaret, nec postea matrimonium illud ratificasset, posset in conscientia manere cum Bertæ. Non tamen ideo Agnes posset manere cum Titio, nisi certò illi constaret Caium fide contraxisse, & nunquam postea ratificasse: quod cum illi constare non possit, sed potius moraliter sit certa de contrario, non potest manere cum Titio. Neque Titius potest illam retinere vbi constiterit illi de priori matrimonio Agnetis: inde enim ei liquet suum matrimonium cum Agnete fuisse inualidum, ipsamque alteri esse iuncta. Nec refert quòd Caius dicat se conscientiam de priori contractu deposuisse: hoc enim nō est signum sufficiens ad prudenter iudicandum cum fide consensisse.

Ad Quartum: Si Agnes Caium repetit, tenetur ad eam redire vbi illa à Titio recesserit: vel certè tenetur ei iudicio prudētum de iniuriā & damnis (si quæ ipsa incurrit propter illius iniustum recessum) satisfacere; alioquin non est censendus in bono statu. Erga Titium maritum secundum Agnetis non videtur Caius habere obligationem iustitiæ; quia nec vi, nec fraude induxit illum ad contrahendum cum Agnete, vt suppono. Vnde si illi damnum ex hoc contractu euenit, sibi imputet, vel illis qui ipsi authores fuere contrahendi.

CASVS V.

Francisca quadam ab anna ætatis decimo quinto vsque ad quadragesimum habitu religioso vixit in monasterio tanquam libera, & non professa. Religiosa noluit illam eligere in Procuratricem, nisi se vellet votis Religionis

Impedimentum dirimens ratione Professionis.

Reformatio Matrimonij.

3
Vterque coniux debet scire impedimentum.

4
Probabile tamen est sufficere vt vna pars id sciat.

Nota ad proxim.

Matrimonium irritum defectu consensu.

gionis obstringere. Quare Pater monasterij, explicatis votis Religionis, eam interrogat, An esset parata amore Dei, S. Augustini, & Sororum domus ad ipsis seruendum consentire in dicta tria vota, eaque prestare prout alia Religiosa domus fecerunt; & illa respondit, Quod sic cum Dei adiutorio, intendens hoc facere suo tempore, non illo actu. Post hac, secuta est benedictio Patris, osculum Sororum, Obedientie promissio facta Priorissa, conuiuium solitum dari à professis, communis opinio Sororum & Patris putantium illam professam. Denique ipsa dixit se non penitere promissionis facta. Hac Francisca iam Procuratrix è monasterio profuga matrimonium iniit cum milite.

QVÆRITVR, An Francisca contraxerit illa actione impedimentum dirimens matrimonij?

8
Coram Deo non contraxit impedimentum dirimens matrimonij.

R Espondeo Primò, Si vera sint quæ in facti specie proponuntur, certum videtur Franciscam non contraxisse illa actione impedimentum dirimens matrimonij coram Deo. Quia re vera professionem non fecit, sed simulauit. Quod enim ab anno decimo quinto atatis vsque ad quadragimum non fecerit professionem, sed tanquam libera vixerit in monasterio, supponitur tanquam ibidem certum & notorium. Vnde etiam Religiosa noluerunt illam eligere in Procuratricem, nisi se vellet Religionis votis obstringere.

9
Quod etiam postea nõ sit professa, quando Pater monasterij explicatis votis Religionis, eam interrogauit, An esset parata amore Dei, S. Augustini, & Sororum domus id ipsis inseruendum consentire in dicta tria vota, eaque prestare pro vt alia Religiosa domus fecerunt; & illa respondit, Quod sic, cum Dei adiutorio, intendens hoc facere suo tempore, non illo actu: manifestum est quia defuit consensus de presentij. Sicut enim in matrimonio & in omni alio contractu de presentij, requiritur consensus de presentij, quo consentiat, vt ex hoc tempore incipiat valere; sic etiam in professione. Itaque cum hæc contulerit suum consensum, non in presentem actum, sed in futurum, quem nondum fecit, cuius est, per illum actum coram Deo non fecisse professionem, nec contraxisse obligationem quæ ex professionis actu resultat. Actus enim cui deest consensus, est omnino inualidus ad inducendam obligationem: quia omnis obligatio in contractibus, in votis, in promissionibus, ex consensu oritur: vbi ergo deest consensus, deest obligatio. Confirmatur, quia esse paratum consentire in tria vota, non est reipsa consentire in illa: & esse paratum illa prestare more aliarum, non est reipsa illa prestare: sicut esse paratum contrahere matrimonium, vendere domum &c. non est reipsa contrahere aut vendere: ergo ex tali actu præcisè non potest iudicari fecisse professionem.

Defuit consensus de presentij.

10
Nec postea professio fuit valida per actum professionis.

Neque illa quæ postea secuta sunt (vt benedictio Patris, osculum Sororum, obedientie promissio facta Priorissa, conuiuium solitum dari à professis, communis opinio Sororum & Patris putantium illam professam; denique quod ipsa dixit, se non penitere promissionis facta;) sufficiunt ad

validandam professionem; nisi ipsa per huiusmodi actus, dum se in illis gerit tanquam professam, intederit se de nouo obligare, & esse verè professa. Quia etiam si hi sint actus professorum, quibus videri possit inducta tacita professio, tamen coram Deo verè non inducunt, nisi consensus adfir, vt omnes DD. fatentur.

Respondeo Secundò, In foro tamen externo nõ parua difficultas ob hæc moueri posset; & fortasse præsumeretur verè professa; quia actus isti externi videntur sufficere ad tacitam professionem. Sed in foro interno loci non habet præsumptio, sed nuda veritatis confessio. Itaque si ipsa profiteretur se nullam intentionem hisce actibus sese obligandi habuisse, sed solum simulandi, quia putabatur antè professa, iudicandum est in foro conscientie non fuisse tacitam professionem.

11
In foro externo contrariè præsumi potest.

Ex quibus omnibus concludo Primò, Matrimonium illius postea contractum, coram Deo validum esse: & si est consummatum, non solum ipsam non teneri, sed nec posse ad monasterium inuito marito redire.

12
Potest & debet ad huc redire, leni marito.

Secundò, Ex ijs quæ narrata sunt, non posse colligi illam vllò voto, etiam simplici teneri nisi forte voto obedientie, quando Priorissæ obedientiã promisit. Hoc enim videtur fuisse verum votum directum ad Deum, cuius materia fuerit obedientia præstanda Priorissæ, vt D. Thomas in simili docet 2. 2. q. 88. a. 3. sic enim in Religionibus Prælato obedientia promitti solet. Huius tamen voti executio facta est impossibilis per matrimonium. Itaque non tenetur illud exequi. Deinde, Priorissa & Conuentus eam liberant ex parte sua quantum adstringitur, cedentes iure recipiendi.

Nullo voto tenetur.

Itaque non videtur egere dispensatione: quam tamen ab Episcopo, vel habente auctoritatem Episcopalem, vel à Religioso habente priuilegium obtinere potest, si eam desiderat.

Non eget dispensatione.

Illis autè verbis quibus significauit se esse paratam emittere vota, vt alia fecerunt; non obstrinxit se vllò voto, nec simplici nec solemnij; vt ex dictis patet.

Tertiò, Illam teneri petere veniam à Priorissa & Conuentu ob grauem iniuriam illi & monasterio factam, & scandalum datum; & dolere de tantis peccatis, &c. Ita sentio saluo meliore iudicio.

Depreceatur culpa.

CASVS VI.

Quidã à viginti annis coniugatus, iam recens certò detexit se contraxisse cum impedimento dirimente, quod sponsa sororem cognouisset ante contractum matrimonij.

Impedimentum dirimens ratione affinitatis.

QVÆRITVR, Vtrum vxori possit debitum reddere, cum illa sit in bona fide?

R Espondeo, Manifestum est non posse. Ratio est, quia constat illi matrimonium esse nullum: ac proinde illam redditionem non esse actum matrimonialem, sed fornicationem. Neque hæc potest esse vlla sententiarum inter Doctores diuersitas. Nec refert quod vxor sit in bona fide: quia bona illa fides vxoris etiam si possit iuuare vt maritus licitè ei reddat debitum in dubio, tamen nullo modo iuuare potest, quando certus est matrimonium esse nullum. Vtrumque habetur apertè Cap. Inquisitioni, de sententia excommunicationis, Ibi credimus respondendum, & Cap. Literas 13. de Restit. spoliat. 161. Parò cum mulier.

13
Non potest debitum reddere.

Et eccle-
stasticus
Index id
grasiporati

Fuit quidem aliquando disputatum inter Do-
ctores, vtrum in eo euentu quo alter coniu-
ctus est certus de impedimento, & Ecclesia ei no credens
precipit sub poena excommunicationis vt coniugi
reddat debitum, vtrum, inquam, tunc possit red-
dere debitum: Non defuerunt Doctores qui tunc
putarent posse reddere, propter preceptum Ec-
clesiæ, & bonam fidem alterius coniugis: sed alij
etiam in hoc casu damnant hanc sententiam erro-
ris, & tanquam in fide periculofam, propter Capi-
tula allata, quæ etiam in hoc casu loquuntur. Qua
de re vide plurima apud Sancium lib. 2. disp. 39.

24
Episcopus
potest in
hoc impo-
dimento
dirimere
dispensare.

Ne autem vir ille sine remedio maneat; potest
Episcopus dispensare in illo impedimento diri-
mendo, & concedere vt rursus contrahant; vt
passim tradunt Doctores: Si tamen hæc quatuor
concurrant; Primò, Vt matrimonium ipsorum sit
publicum. Secundò, Vt impedimentum sit occultum.
Tertiò, Vt in separatione sit scandalum. Quartò,
Vt non facilis sit aditus ad Summum Pontificem
ob paupertatem vel aliam causam, vel certè
ob periculum peccatorum in tanta dilatione,
quia interea non abstinebunt ab vsu coniugij pu-
tariui. Credo hæc quatuor concurrere in vestro
casu. Videantur plurima hac de re apud Sancium
lib. 2. disput. 4. Idem bis docui publicè Louanij,
similiter alij Professores; estque modò commu-
nis sententia Doctorum.

Validus est
nolium pri-
natus con-
tractus sine
Parocho,
&c.

Vt autem Secundò contrahant, non est opus
Parocho & testibus, cum semel ita contraxerint:
sed sufficit vt inter se priuatim absque vlllo teste
contrahant, vt communiter Doctores tradunt.

CASVS VII.

Impedi-
mentum
affinitatis
sublatum;

Vtrum, hoc ipso, quo Concilium Tridentinum
suo decreto sustulit Ius antiquum indacens
impedimentum dirimens ob affinitatem in
3. & 4. gradu ex copula illicita, & Summus
Pontifex decretum illud confirmauit, vbique
cessauerit hoc impedimentum, etiam apud
eos qui reuocationem illam ignorarunt, & in
contraria consuetudine permanserunt?

15
Reuocata
lege, cessat
nec vbiq;
hoc impedi-
mentum,
etiam apud
ignorantes.

Respondeo, Non videtur mihi dubium quin
reuocata lege absolute à legiflatore vel eius
successore, cesset obligatio illius legis vniuersè
apud omnes qui subsunt potestati legiflatoris, et-
iam si ipsi ignorent illam reuocationem. Vnde hoc
ipso quo Concilium Tridentinum suo decreto sus-
tulit Ius antiquum inducens impedimentum diri-
mens ob affinitatem in 3. & 4. gradu ex copula
illicita, & Summus Pontifex decretum illud confir-
mauit, vbique cessauit hoc impedimentum.
Quare si aliqui (etsi mala fide) contraxissent in 3.
gradu talis affinitatis post illam confirmationem,
matrimonium fuisset validum. Vt enim reuocatio
legis vim habeat & impedimentum cesset, nulla
requiritur promulgatio vel acceptatio. Sufficit
enim voluntas legiflatoris exterius sufficienter
declarata: quamuis etiam talis declaratio absolu-
tè non sit necessaria; sed sufficiat sola voluntas et-
iam interna, vt multi docent.

Es apud
vtriosq;
mala fide.

16
Denique
apud vtriosq;
in consue-
tudo.

Verùm dubitari potest, Vtrum Ius antiquum
inducens impedimentum in 3. & 4. gradu prædi-
cto, non videatur renouatum & inductum de no-
uo ex vi consuetudinis, in qua postea permansum
est in regno Angliæ? Consuetudo enim potest
nouum Ius, & nouam obligationem inducere.

Sed non existimo in Angliâ fuisse vllam con-
suetudinem quæ hoc impedimentum potuerit in-
ducere: Primò, Quia Sacerdotes qui ibi præfue-
runt, non ignorarunt Concilij abrogationem, nec
credibile est illos voluisse contrarium inducere.
Deinde, ad inducendum de nouo tale impedi-
mentum, deberent talia matrimonia in 3. vel 4.
gradu contracta per sententiam iudicari inualida,
idque sæpiùs & varijs locis. Nam priuata & oc-
cultæ opinioniones seu iudicia ex ignorantia profe-
cta, non possunt tale impedimentum inducere.
Denique, non constat etiam de priuata & occulta
consuetudine in contrarium, quæ etiam absque
consensu supremi legiflatoris vim non haberet,
vt docet Suares de Legibus lib. 6. cap. 27. versus
finem.

Ad ea quæ in contrarium adferuntur, dici po-
test Primò, Esse diuersam rationem decreti de po-
testate dispensandi. Quia per illud confertur no-
ua potestas & nouum priuilegium, quod fortè
Concilium non intendit dare Episcopis, qui Co-
cilium non receperunt. Hic verò legis obligatio
vniuersè tollitur, vnde non est opus dare aliquod
priuilegium. Deinde, de illa Cardinalium respon-
sione, non liquet satis; vnde non obligat. Equi-
tati satis consentaneum est, vt si quis onera legum
non suscipiat, priuetur legum priuilegijs: sed nul-
quam Iure statutum est vt hoc ipso sit priuatus.

17
Responso
ad argu-
menta con-
traria.

Itaque etsi aliqui fluctuent in hac quæstione,
ego tamen verius & probabilius sentio, illa im-
pedimenta 3. & 4. gradu etiam in Angliâ cessare,
& matrimonia in illis gradibus ibidem contracta
esse valida, etiam si contrahentes ob malam fidem
peccassent.

Impedim-
ta 3. & 4.
gradus af-
finitatis
ex copula
cessant in
Angliâ.

CASVS VIII.

Titius cognouit suam affinem in 4. gradu. Po-
testa cepit cum ea contrahere. Impetrat dis-
pensationem illius impedimenti à Summo
Pontifice, sed in supplicatione non expressit
interuenisse copulam.

Dispen-
satio im-
pedimen-
tis ratio-
ne affini-
tatis.

QVAERITVR, An dispensatio sit valida?

Respondeo esse irritam. Hanc vt multò ve-
riorem probat Sanchez lib. 8. disp. 25. n. 8.
(etsi contraria sit probabilis.) Præcipua ratio est
titulus Curia: & declaratio expressa Cardinalium.
Vnde in Aphorismis Sæ qui contrarium tenuerat
V. Dispensatio, id est correctum, & additur Car-
dinales contrarium declarasse.

18

Si Pontifex in dispensatione dicat, Dispensetur
nisi interuenierit copula carnalis, & ante execu-
tionem dispensationis interueniat copula, si ea est
occulta, valdè probabile est valere dispensationem,
nec opus esse secundò Romam recurrere.
Contrarium tamen Sancius putat probabilius ob-
stulit Curia:.

CASVS IX.

In Diocesi Leodiensi à quadraginta, quinquaginta
& pluribus annis, consueuerunt Episcopi
& eorum Vicarij dispensare in impedi-
mentis matrimonij, & nominatim consan-
guinitatis & affinitatis, communiter in 4.
gradu, infra subsistente causa, & subinde in
3. si aliqua ex subsequenribus causis allegen-
tur, & legitime probentur: Primò, Quando
ob pau-

Dispen-
satio in
gradibus
prohibi-
tis affini-
tatis &
consan-
guinita-
tis.

ob paupertatem ad Urbem pro dispensatione mittere non possunt, & alias graues & pręgnantes causa subfint, propter quas bonum sit dispensare. Secundò, Quando eorum Parochi attestantur, nisi dispensatio concedatur, ad hereticos vicinos migravos esse. Tertio, Quando filia per cognatum vel affinem est impragnata, & nisi dispensatio detur antequam uterus tumescens crimen detegat, sequentur rixæ inter parentes, cades, & huiusce generis scandala.

QVÆRITVR, An Episcopus & Vicarius Leodienses moderni per huiusmodi consuetudinem, ex ijs, vel similibus pręgnantibus causis, in dictis impedimentis iurâ conscientia possint dispensare?

19 Potestas dispensandi in impedimentis matrimonij. pręscribi nequit absolute.

R Espondeo Primò, Potestas dispensandi in impedimentis istis ad matrimonium contrahendum, non potest absolute pręscribi (etiam si causa iusta & grauis subfit) ab Episcopo, nisi spatio 40. annorum cum titulo; vel tempore, cuius initij nõ extet memoria, absque titulo. Colligitur ex Cap. 1. de Pręscriptione in 6. adiunctis ijs quę ibi notat Glossa, & DD. communiter.

Ratio est, Nam Iure communi & vsu Ecclesię potestas illa est propria Summi Pontificis, tanquã supremi Principis Sacrorum; sicut potestas legitimandi, potestas meri & mixti imperij est propria Principi. Atqui ea quę propria sunt Principi, nõ possunt ab inferioribus pręscribi, nisi modo prædicto; quia pręsumptio Iuris est in contrarium, vt docet Couar. Reg. Possessor. p. 2. §. 3. n. 3. & seq. & colligitur ex dicto Cap. 1. de Pręscript. in 6.

Nec refert quòd iusta & grauis causa dispensandi subfit; quia talis semper adesse debet vt possit fieri dispensatio in huiusmodi. Vnde nec Summus Pontifex absque tali causa licitè dispensare potest; vt omnes DD. fatentur.

20 Pręscribi tamen potest restrictum ad certum casum.

Respondeo Secundò, Probabile tamen est posse illam potestatem restrictam ad certum casum pręscribi spatio 40. annorum, etiam absque titulo: nimirum quando hæc duo concurrunt: Primũ, quòd ob paupertatem ad Urbem pro dispensatione mittere non possunt. Secundum, quòd graues causa subfint ob quas dispensare non solum sit bonum, sed etiam necessarium ad grauissima mala impedienda, quę alia ratione quã dispensatione & concessione matrimonij impediri nequeant: vt si alioqui putentur ad hereticos migraturi, & ibi contracturi; vel si cades inter parentes putentur futura.

Ratio est, quia positis talibus circumstantijs pręsumptio Iuris non obstat: nam bona fide pręsumi potest Principem in tali casu concessisse potestatem, vel tacitè illam concedere; cum ipsius mens non sit vt reseruatio potestatis cedat in detrimentum animarum, vel Ecclesię, sed solum in ædificationem. Itaque cum pręsumptio malę fidei non obstat, non video cur 40. annis absque titulo pręscribi nõ possit, quando dictę causę concurrunt.

CASVS X.

Lucretia iuncta Matrimonio cum Petro, perpetravit adulterium cum Achille, qui gerebat

Impedimentum dirimens ex crimine.

inimicitias cum Petro: & Lucretia quoque Petram oderat, quòd ab illo duriter haberetur: incunt consilium vt illum interficiant, quòd & factum est; primaria quidem intentione vlciscendi, quia oderant: secundaria, contrahendi simul; saltem dubitant.

QVÆRITVR, An ortum sit impedimentum dirimens; & quid faciendum, si contraxerunt?

R Espondeo & Dico Primò, Si saltem secundaria intentio fuit contrahere, ortum est impedimentum effectu secuto. Ratio est, quia vere machinati sunt mortem animo contrahendi: nõ enim Iura exprimunt debere esse primariam intentionem.

Dico Secundò, Si dubitant an habuerint intentionem secundariam; perseverante dubio non possunt contrahere sine dispensatione. Ratio est, quia moraliter constare debet non subesse impedimentum vt contrahant; aliàs exponunt se periculo fornicationis.

Dico Tertio, Si contraxerunt non bona fide dubitantes an subesset impedimentum, nõ possunt petere debitum aut reddere ante dispensationem. Oborta autem dispensatione debent contrahere secundò; non coram Parocho & testibus coram quibus antea contraxerunt matrimonium pręsumptum, sed secretò.

Dico Quarto, Si bona fide contraxerunt nihil suspicantes de illo impedimento, & postea dubitatio superuenit, adhibita debita diligentia, si nihil possint moralis certitudinis assequi, probabile est nõ egere dispensatione. Difficile tamen creditu est non habuisse eos intentionem contrahendi: quorsum enim simul conspirassent? quorsum mortem intulissent? poterant minori malo vlcisci iniuriam. Vnde puto petendam dispensationem.

CASVS XI.

Ante annos triginta puella quedam iuncta fuit matrimonio viro cuidam, qui per aliquot menses communi toro vsus, eam ne attingit quidem. Dies illi dicta coram Officiali, cuius decreto inspectus a 4. medicis, qui hominem frigidum & impotentem deprehenderunt. Officialis itaque pronuntiat vt expe-riatur per triennium. At ille rursus post aliquot menses, clam omnibus, puelle rebus onustus aufugit, eam vt accepit virginem relinquens. Nihil interea auditum, nisi ante 5. annos, cum agnitus fuit a quodam suo populari?

Impedimentum dirimens ex impotentia.

QVÆRITVR, An super his fundamentis Ecclesia possit pronuntiare sententiam nullitatis prioris matrimonij?

R Espondeo breuiter (omissis multis quę in utramque partem dici possent) posse pronuntiare sententiam diuortij quoad vinculum in prædicto casu. Nam cum de frigiditatis impedimento agitur, non requiritur temper probatio triennij: sed sufficit inspectio corporis cum iuramento, & alij signis. Vnde post primam puellę

S iij querclan

querelam poterat diuortium concedi facta inspectione corporis puellæ & viri, accedente iudicio medicorum, & iuramento viri & puellæ, & propinquorum. Multo magis poterit iam fieri, cum credibile sit virum postea tentasse, & ideo fugisse quod videret se nihil posse; quæ fuga confirmat præsumptionem impotentis, quam etiam confirmat tam diuturna absentia.

Nec refert quod viri confessio & iurandum iam haberi nequeat; quia reliqua signa sufficiunt cum inspectione corporis mulieris, vt colligitur ex Panor. in Cap. 1. n. 3. & 6. de frigid. & malef. vbi hanc sententiam clarè docet. Idem satis aperte conuincitur ex illo Capitulo. Triennij probatio necessaria maximè est in maleficio: quia nõ ita potest statim constare de eius perpetuitate, cum dæmonis noxa sit voluntaria: Secus est in frigiditate quæ à natura est, vt ibidem Panor. mitanus.

CASVS XII.

Parochus originis astitit matrimonio eorum qui alibi habebant domicilium fixa habitationis.

QVÆRITVR, An matrimonium sit inualidum? An Parochus suspensus?

24 **R**espondeo, Parochus originis non potest assistere matrimonio, nec censetur proprius Parochus in hoc negotio, sicut nec in Sacramento Penitentia, si contrahentes alibi habent domicilium, seu fixam habitationem, absque animo reuertendi & habitandi in loco originis. Quo posito, matrimonium istud coram Parocho originis contractum, esset inualidum. Si tamen quispiam non deseruit animo locum originis, sed habuit semper animum reuertendi, & ibi habitandi, verè retinuit ibi domicilium habitationis, etiam si plurimis annis abfuerit. Et ita posset ibi coram Parocho contrahere.

25 **P**arochus qui astitit matrimonio eorum qui alibi habebant domicilium fixæ habitationis, si bona fide id fecit, putans se id posse facere, etiam si ex ignorantia crassa, non est suspensus per Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 1. de Refor. Matrim. Quia requiritur vt ausu temerario id factum sit: ad quod requiritur scientia, quæ sciat id esse illicitum. Quod si talis scientia adfuerit, esset suspensus ad arbitrium Episcopi illius Parochi, qui debebat de iure assistere: nec posset absolui nisi ab illo Episcopo, vt patet ex verbis Concilij. Itaque hic deberet adire Archiepiscopum Mechliniensem cui Parochus contrahentium, & ipsi contrahentes subfunt. Absolutus autem à suspensione per illum Episcopum, posset dispensari in irregularitate, quam celebrando in tali suspensione incurrisset, nõ per Episcopum eundem, sed per proprium Episcopum, si casus erat occultus, vel quemuis alium habentem ad hoc potestatem iure ordinario vel delegato.

CASVS XIII.

Quidam Miles Lotharingus in oppido Thenensi præfidiarius, abduxit quandam Virginem Thenensem Geldoniũ Brabantia oppidum, vt ibi corã Parocho & testibus cum ea contraheret; & contraxit.

QVÆRITVR, Vtrum sit Matrimonium?

Videtur non esse; quia ille Parochus non erat ipse Parochus, nec puellæ, sed Parochus Thenensis; nam per sex hebdomadas miles ibi fuerat in præsidio.

26 **R**espondeo, Matrimonium illud esse validum. Ratio est, quia miles ille non habebat in Belgio domicilium, sed censebatur vagabundus; sicut alij exteri milites: commorantur enim vbicumque constituuntur à præfectis. Nec obstat, quod per sex hebdomadas ibi fuerit: quia hoc satis non est ad contrahendam parochiã. Debet enim quis commorari in aliquo loco, saltem maiori parte anni, vt ibi parochiam sortiatur, ita vt alibi non possit Sacramenta percipere; vel saltem habere propositum ibi tam diu habitandi. Atqui tale non erat in milite, quia omni hora debet esse paratus ad recedendum. Deinde, ipsa puella, vt narratur, iam stauerat relinquere Thenas, & se conferre Leodium. At hoc ipso quo quis relinquit aliquem locum, amittit parochiam; & donec perueniat ad terminum vbi statuat figere domicilium, censetur sine parochia propria, sicut vagabundus: ergo potest vbique Sacramenta percipere.

CASVS XIV.

Quidam ex diœcesi vbi decretum Concilij Tridentini de matrimonio est promulgatum & seruatur, aduenit loca vbi decretum illud non est promulgatum, idque eo sine vt sine Parocho pessimi contrahere.

QVÆRITVR Primò, Vtrum hi validè contrahant.

QVÆRITVR Secundò, Cùm Officiales illius diœcesis hæcenus talia matrimonia declarauerint irrita, & curauerint separari: quid modò faciendum de illis, qui ita separati; & quid censendum de prolibus in tali matrimonio susceptis, & de susceptis ex secundo connubio, quod iam separati inierunt cum alijs?

27 **A**d Primum: Respondeo, Validè contrahere si alioqui sint habiles, vt bene probat Sancius lib. 3. de Sponsal. disp. 18. q. 4. Vnde sequitur Primò, tales non esse separandos si probare possint se ita contraxisse. Secundò, eorum proles esse legitimas. Possunt tamen puniri ab Ordinario, si publicas denuntiationes omiserint. Hanc sententiam iudicio veriore, & Iuri omnino conformiorem.

28 **A**d Secundum: Respondeo, Probabile etiam esse illa matrimonia sic de industria contracta, esse irrita, vt aperte indicat Sancius (nam alteram sententiam solum vult esse probabilior) & adducit pro illa tres graues auctores, nec illi desunt probabiles rationes.

Itaque Domini Officiales separando tales secuti sunt sententiam probabilem. Vnde qui hoc modo separati sunt, & alijs iuncti, non sunt monendi; sed permittendi in secundo matrimonio, & proles eorum censendæ legitima: quia bonâ fide sic contraxerunt.

Quod verò attinet ad proles quæ ex matrimonio clandestino susceptæ fuerint, hæc relinquuntur eo statu

Matrimonium sine proprio Parocho.

eo statu & loco quo sunt, nisi forte lis de earum statu moueatur. Quia ob huiusmodi probabilitatem sequi posset magna varietas in iudicando, cum magno populi scádalo, si Officiales qui nunc sunt, iudicarent secundum hanc sententiam: qui postea erunt, secundum aliam: & posteriores rursus secundum primam. Idcirco statuendum vt constanter in posterum secundum probabiliore iudicetur.

CASVS XV.

Matrimonium coram testibus indebitè adhibitis.

Aurelius & Lucretia vocant Parochum & duos testes vt Matrimonio suo assistant; sed inter se ita illi agunt, vt testes non videantur posse perfecte percipere quid illi intendant: ex modo enim agendi & ex verbis videntur posse existimare illos iocari, vel aliud intendere quam intendant.

QVÆRITVR, An sit verum Matrimonium?

29
Causa dubitandi.

Ratio dubitandi est, Quia non videntur contraxisse coram testibus; cò quòd testes non potuerint ex modo agendi & loquendi perfecte percipere quid Aurelius & Lucretia intendant. Atqui nõ potest quis dici testis respectu eius quod non percipit: ergo defectu testimonium videtur hoc matrimonium esse inualidum.

Est verum Matrimonium.

Respondeo, Omnino tenendum videtur fuisse validum matrimonium. Quia verè & propriè contraxerunt per verba de presenti, coram Parocho & duobus testibus. Ideò enim Parochum & illos duos testes aduocarunt, vt coram ipsis contraherent, quod & fecerunt.

Non requiritur vt testes cognoscant intentionem contrahentium.

Neque obstat, Quòd testes, & fortè etiam Parochus non omnino cognouerint intentionem ipsorum: quia non est necesse vt sciant intentionem contrahentium, vt docet Nauarrus de Sponsalibus, Consilio 54. nullum enim Ius hoc requirit. Satis enim est vt actus ille dicatur fieri coram Parocho & testibus, si ita fiat coram ipsis, vt ipsi percipiant quid agatur exterius, etsi de intentione dubitent: sunt enim testes operis externi, non internæ voluntatis.

Confirmatur Primò, Quia si mulier dicat, *Volo te habere coniugè aut maritum*; & vir dicat, *Volo te habere uxorem*, si fiat coram Parocho & testibus, valet, etsi Parochus ignoret illorum mentem, putetque solùm esse verba de futuro; vt docet Nauarrus Consil. vlt. de Sponsalibus. Secundò, fieri potest vt persuasum sit testibus omnia simulatè fieri. Quo casu quis dicat non fuisse matrimonium? Tertio, Sæpe possunt addere aliquid ludicri vt rem tegant, & testes reddant ambiguos, vt se possint tueri si opus sit.

30
Neque requiritur vt verba sint clara.

Nec etiam obstat, Quòd verbis obscuris contraxerunt, vt testes non possint clarè scire mentem ipsorum: tum quia quibusuis verbis consensum vicissim exprimentibus matrimonium contrahi potest, iuxta communem DD. sententiam; tum quia verba non fuerunt adeò obscura, quin facillè posset percipi quid vellent: vsi sunt enim verbis Scripturæ Genes. 2. quibus significatur societas & auxilium matrimoniale ad proles generatione, dicentes vitrò citroque, *Accipio te in adiutorium meum*: tum denique, quia non est necesse vt intentionem contrahentium certò assequantur.

His adde, Quando aliqua dispositio vel contractus iure nature est validus, si Ius posituum for-

mam aliquam ei superinducat, sine qua vellet illam dispositionem esse irritam, ea forma sic accipienda est, vt (quantum verba patiuntur) quàm minimum præiudicet naturali libertati, & validitati dispositionis, iuxta regulam Iuris, *Omnia restringi, fauores conuenit ampliari*: talis enim restrictio & irritatio est odiosa. Quam ob causam DD. dicunt nõ requiri vt testes sint rogati, aut vt sponte adfint, aut vt velint esse testes. Itè sufficere vt sit Parochus alterius partis, & similia: quia verba Concilij hæc omnia admittunt. Pari ergo ratione dicendum est, non esse necesse vt testes sciant mentem contrahentium, modò percipiant ipsum contractum externum: nam etiam tunc in proprietate verborum verum est illos non contrahere absque Parocho præsentè & duobus testibus.

Forma inuidiosa, irritans contractum, qui iure natura est validus, quomodo accipiendus.

CASVS XVI.

Matrimonium sine Parocho & testibus.

Titius & Caia contrahunt matrimonium per verba de presenti absque Parocho & testibus. Et statim in ipso contractu sibi mutuo promittunt quòd iteratò sint in iuri illum contractum coram Ecclesia.

QVÆRITVR Primò, An contractus ille matrimonij de presenti habeat rationem sponsalium?

QVÆRITVR Secundò, An ex tali contractu de presenti irritò ex defectu Parochi & testium, oriatur impedimentum publicæ honestatis?

QVÆRITVR Tertio, An saltem illa promissio quòd iteratò sint in iuri illum contractum coram Ecclesia, non habeat vim sponsalium?

AD Primum: Respondeo, Etsi probabile sit contractum Matrimonij per verba de presenti absque Parocho & testibus habere vim sponsaliorum, cum multi Doctores non sine probabili ratione id doceant, vt Couar. in 4. p. 1. c. 3. in fine. Henriq. l. 11. de Matrimonio cap. 5. n. 4. & alij. Tamen contrarium est probabilius; quia Concilium Trident. *Ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit*. Si contractus esset validus instar sponsaliorum, non essent ipsi omnino inhabiles. Ita Sanchez lib. 1. disp. 20. & multi alij, quos ipse citat, & benè id probat. Idem expressè docet Nauar. in Consil. tit. de Sponsalibus, Consil. 1. num. 3.

32
Probabile est habere rationem Sponsalium.

Ad Secundum: Respondeo, Quod ad impedimentum publicæ honestatis attinet, probabilius est ex tali contractu de presenti irritò ex defectu Parochi vel testium, non oriri hoc impedimentum: quia deest forma essentialis contractus matrimonij, nec habet vim sponsalium, vt dictum est.

Contrarium est probabilius.

Nec obstat cap. 1. de sponsal. in 6. Quia post Concilium Trident. sels. 24. c. 3. ex sponsalibus irritis non oritur vllum impedimentum. Si tamè quis velit sequi alios Doctores qui tenent talem contractum habere vim sponsaliorum, dicere debet per eum induci impedimentum publicæ honestatis. Vide Sanchez lib. 7. de Matrimonio disput. 70. n. 13.

33

Ad Tertium: Respondeo, Res hæc difficultatem habet. Si enim quis dicat eos solùm sibi mutuo promississe, quòd iteratò essent in iuri illum contractum

34

tractum coram Ecclesia, eò quòd putarent se iam coniunctos, & idcirco debere etiam publicè facere quod clanculum fecerant, sic non videntur esse sponsalia, quia promissio illa nititur errore quo putant se iam coniunctos, & idcirco debere illam ceremoniam coram Ecclesia repetere. Si verò absolute intenderunt de nouo se obstringere ad inuendum matrimonium, etiam eo euentu, quo antea nihil esset actum, nec vlla obligatio orta ex illo contractu: sic dicendum est esse sponsalia. Et hoc videtur verius: quia videntur omni modo voluisse firmare suum contractum. Vnde non ex interuallo, sed statim in ipso contractu promissionem illam addiderunt. Quo posito, non possunt absque consensu mutuo ad alias nuptias transire.

Matrimonium sine Parocho in lotis hereticorum.

CASVS XVII.

An Matrimonia contracta sine presentia Parocho sint irrita in locis hereticorum?

Respondeo, Vbicumque Decretum Concilij Tridentini sess. 24. c. 1. de Matrimonio est promulgatum iuxta formam ibi prescriptam, Matrimonium contractum sine presentia Parocho, aut Sacerdotis alterius de ipsius Parocho vel Ordinarij Licentia, est nullum: vt patet clarè ex verbis Concilij. Quod etiam dicuntur declarasse Cardinales deputati; vt ante nouè annos responsum est Romæ.

Vnde vbicumque decretum istud promulgatum legitime fuerit, quamuis fortè Concilium ipsum non fuerit ibidem promulgatum; matrimonia sine Parocho, vel alio Sacerdote ad id commissio contracta, sunt irrita. Hinc sequitur irrita esse in Hollandia & Zelandia, Secus est in Anglia, vbi non fuit promulgatum.

Excipe Angliam.

Nec obstat quòd lex positua non videatur obligare, vbi non potest seruari: quia hoc intelligendum de lege positua, quæ solùm præcipit vel vetat aliquid ex se licitum; non autem de lege irritante contractum, & maxime quæ vterius contrahentes reddit inhabiles. Non enim solùm hic irritatur ipsa contractus substantia, sicut irritatur contractus Minorum lege Ciuili, quamuis id posset sufficere: sed etiam inducitur inhabilitas, quæ inhabilitas, non tollitur per hoc quòd non inueniatur Parochus &c. sicuti inhabilitas consanguinitatis non tollitur per hoc quòd alij omnes sint infideles. Contrahere autem Matrimonium cum hac inhabilitate, est implicite consentire in fornicationem; quod est contra Ius diuinum.

Inhabilitas illa non tollitur per extremam necessitatem.

Adde, Quòd nec extrema necessitas aut periculum mortis possit tollere hanc inhabilitatem, quamuis lege positua inductam, vt communiter Doctores. Omitto plurima quæ in hanc sententiam dici possent; quia non sunt necessaria; nec multum ad rem faciunt. Nam in Hollandia & Zelandia facile possunt inueniri qui ab Ordinario facultatem habeant Matrimonio assistendi: vel certe potest peti dispensatio à Pontifice.

Cõiuuari in nuptijs illicitis.

CASVS XVIII.

Virum sine peccato mortali liceat Catholico adire nuptiale conuiuium Catholicorum,

quando Matrimonium non fuit contractum coram Parocho & testibus?

Videtur non licere. Primò, Adire nuptiale conuiuium est gratulari sponsis nouas nuptias, easque approbare: idè enim celebratur conuiuium vt omnes gaudeant, & benè precetur: hoc autem est illicitum. Secundò, quia tales nuptie sunt fornicationes: atqui non licet gratulari statum meretricium, vel alium impurum: ergo. Tertio, quia est scandalum.

Sed contrarium tenendum est; scilicet, hoc nõ esse peccatum mortale si scandalum absit, & sine periculo vitæ, vel damni notabilis, vel grauis offensionis quæ tandem possit damnum adferre, vitari nequeat.

Dico, Si scandalum absit, quia hoc in omni opere per se indifferenti, imò etiam in opere aliàs bono non præcepto vitandum est.

Dico, Si absque periculo, &c. vitari nequeat: quia si quis possit se commode absentare, non videtur permittendum; habet enim quandam mali speciè. Non tamen puto esse peccatum mortiferum, si illud conuiuium adeas gratificandi causâ; vt quia amicus, quia eius operâ interdum egres, vel etiam vt lauius comedas.

Probat hanc sententiam. Primò, Adire talia conuiuium non est per se malum, vt patet: ergo si aliqua iusta causa interueniat, erit licitum.

Secundò, Si esset peccatum mortale, id proveniret ex aliqua supra dictarum causarum, quæ in argumentis pro parte contraria sunt expressæ: sed nulla istarum sufficit. Non prima, quia non est necesse vt approbet illas nuptias, seu contractum eo modo quo factus est. Nam sæpè accidit vt ad conuiuium nuptiale veniat, qui nuptias illas improbat & detestatur: vnde non venit causa gratulandi & approbandi, sed solùm vt vitet offensionem amici, vel aliud incommodum. Deinde potest quis gratulari & benè precari nouis nuptijs, nõ quòd legitime sint ex parte rei, sed quòd tales communiter putentur; sicut potest quis alicui gratulari statum, quem vulgò putatur habere, etiam si eum legitime non habeat. Præterea, his gratulationibus nõ approbatur modus quo status ille ab altero acquisitus est, sed approbatur status secundum se, & significatur gaudium quod habemus, vel fingimus nos habere, eò quòd ipse talem statum habeat; & apud viros bonos intelligitur hæc tacita conditio, Si iuste possideat. Non etiam Secunda, quia etsi tale matrimonium sit fornicarium, tamen publicè non habetur pro tali, sed pro honesto. Tu autem solùm gratularis illi sub ratione veri matrimonij. Deniq; non Tertio, quia supponimus abesse scandalum.

Tertio, Catholici adeuntes huiusmodi conuiuium multis modis excusari possunt à peccato mortali: Primò, quia passim talia matrimonia habentur legitima. Neq; id mirum, cum etiam quidam viri alioquin benè docti, aliquando putauerint ea valida esse, eò quòd sint contracta publicè, non clandestinè: dicebant enim Concilij Tridentini mentem solùm fuisse irritare matrimonia, quæ ita clandestinè essent contracta, vt ne Parochus quidem & duo testes adessent, non autem si publicè coram toto populo: ibi enim cessare rationem Concilij. Quæ sententia etsi mihi nunquam visa sit probabilis, tamen videtur habere aliquam

37
Rationes negant.

Affirmatur id per se non esse peccatum mortale.

38
Ratio.

2. Ratio.

39
3. Ratio importans multiplicem excusationem.

aliquam speciem ijs, qui verba Concilij non satis ponderant. Secundò, quia in istis Prouincijs hæreticorum nusquam ferè sunt Parochi, aut certè latent, vt non sint ad manum. Nuper autem Româ responsum est, vbi Parochi non sunt, ibi matrimonia absque Parocho valida esse. Quòd si hoc viris doctis visum est, quantò faciliùs simpliciores id sibi persuadere poterunt? Si dicas, non desse Sacerdotes qui habeant licentiam à Reuerendissimo Colossensi: At hi sæpè non sunt ad manũ, vel ignorantur, vel nescitur horum præsentiam esse necessariam, cum non sint Parochi, nec vsus publicus contrariũ ostendat. Tertio, quia possunt inducere in animum illos antè coram tali Sacerdote priuatim contraxisse; & postea contrahere coram magistratũ vel ministro, vt euadant multatam. Quarto, Possunt cauere ne sponis gratulentur, vel gratulari non ex animo (non enim erit nisi mendaciũ & simulatio quædam politica; que non est peccatum mortale) vel solũ benè precari; quod peccatum non est. Quintò, possunt excusari ratione damni, vel offensionis grauis, qualis plerumque metuitur. Si enim Naaman Syrus poterat flectere genua ante idolũ, rege adorante, vt regi obsequium præstaret, idque ad offensionem regis vitandam, cum tamen præberet speciẽ quandam idololatriæ, vt passim DD. tradunt, & colligitur 4. Reg. 5. quantò magis poterit Catholicus adire conuiuium nuptiale, quæ res est indifferens, nullam mali speciem præferens, vt indignationem alterius periculosam auertat.

Vbi non sunt Parochi, Concilium non obligat.

Naaman Syrus Regi suo sacrificium licite abstulit.

40. Ratio.

5. Ratio.

41. Ratio.

7. Ratio.

Quarto Probatur, Licetum est adire conuiuium æthnici vbi proponuntur idolothyta, & ex illis vesci, etiamsi scias fuisse immolata, modò absit scandalum, vt patet ex Apostolo 1. ad Corinth. 8. Et tamen multò maior hinc videtur esse species mali & approbatio, quàm in casu nostro, cum ipsi cibi fuerint dijs immolati: ergo.

Quintò, Licetum est adire conuiuium quod dari solet à Prælato, v.g. ab Episcopo, Abbate, Decano, quando initiat, vel possessionem accipit, etiamsi sciam ipsum simoniacè promotum, quando communiter promotio illa putatur valida, nec ideo censendus sum approbare simoniam. Ergo similiter accedendo conuiuium nuptiale, non necessariò censor approbare illas nuptias, aut modũ contractũs.

Sextò, Quotiescumque aliquid per se malum non est, aut specialiter prohibitum, non teneor eo abstinere, etiamsi alius eò vtatur ad malum finẽ, modò ego ob bonum vel indifferentẽ finẽ id faciam: nec censor alterius malitiæ consentire, vt communiter docent Doctores, & patet his exemplis: Possunt vendere Iudeo agnum & virgulta, etiamsi sciam vsurum ad superstitionem, modò non eo sine faciam: & ancilla potest ornare dominam suam, eiusque thalamum componere, etsi sciat ipsam ad malum finem hæc destinare: Potest etiã preparare carnes die prohibito, si commodè non possit detrectare: nec censetur malum finem approbare, ob quem illa hæc parat. Cur ergo pari ratione non possim adire conuiuium nuptiale, etiamsi illud conuiuium instructũ sit ad solennitatẽ matrimonij inualidi?

Septimò, Si Matrimonium esset inualidum ratione metus, vel impedimenti criminis, aut ob aliã causam, & passim putaretur validum, eò quòd nesciant homines hæc esse impedimenta, possem

ego cum ceteris adire conuiuium, & generatim gratulari sponis, vt vsus communis probat, cur non etiam in casu proposito?

Octauò deniq; Id licetum est in ceteris contractibus; vt in emptionibus, venditionibus, locationibus inualidis: cur non etiam in contractu matrimonij? Fateor tamen te teneri monere sponos (si spes est audituros) vt rursus contrahant secundum formam Concilij: quia tenemur errantes corrigere, si spes est emendationis.

Ad argumenta in contrarium, patet ex dictis. Ad Primum, Ostensum est non approbari per hoc contractum vllum in particulari, sed in genere tantum contractum & statum matrimonij. Ad Secundum, Non approbatur fornicatio, quia non approbantur nuptiæ inualidæ, sed in genere nuptiæ, cum tacita conditione, *Si valide sint*. Ad Tertium, Ponimus abesse scandalum. Quod enim potest esse scandalum ex eò quòd homines simplices adeant nuptias suorum consanguineorum, quæ passim valide putantur? Secus fortè si esset Sacerdos: quamuis & hic alicuius boni finis causã posset interdum interesse.

8. Ratio.

42. Soluuntur argumenta.

CASVS XIX.

Titius contraxit cum Caia, in presentia Parochi & duorum testium, absque tamen facultate parentum.

Matrimonium sine consensu parentum.

QVÆRITVR, *Verum hic contractus matrimonialis sit absolute validus?*

Respondeo, Perpensis ijs quæ in facti specie narrantur; & considerato Parochi proprii testimonio, non occurrit vlla ratio alicuius momenti, ob quam contractus inter Caiam filiam & Titium, qui hinc proponitur, non debeat censi validus contractus matrimonij. Fuit enim factus in presentia proprii Parochi, & duorum testium; & inter ipsos contrahentes nullum intercessit impedimentum dirimens, quale esset cognatio vel afinitas intra quartum gradum, vt supponimus. Itaque & ipsæ personæ contrahentes habiles fuerunt, & seruata est forma ab ipso Concilio præscripta, vt patet sess. 24. cap. 1. de Reformat. matrimonij. Nihil autem aliud ad validitatem matrimonij requiri, est communis sententia Doctorum, quod etiam ex ipso Concilio satis manifestè conuincitur, & ex praxi orbis Christiani, rebusque sepius iudicatis.

43

Nec obstat quòd facultas parentum non intercesserit. Etsi enim valdè decens sit vt liberi sine hac non attentent contrahere, tamen absolute ad substantiam contractus non est necessaria, vt habetur Cap. *Cum virum*, de Regulari, & definitur cap. 1. de Refor. matrimonij à Tridentino. Vnde etiamsi absit, & inuitis parentibus contractus matrimonij ineatur, nihilominus validus & insolubilis erit, vt omnes Doctores tradunt.

Pari modo ad substantiam huius contractus nõ est necessaria benedictio, aut vlla alia obseruatio temporis vel loci, vt patet ex dicto cap. primo sess. 24. Vnde non minùs validus est qui sine benedictione initus fuit, & in cubiculo, & tempore Quadagesimæ, quàm qui in templo, & cum benedictione, & tempore nuptijs concesso, modò personæ alioquin habiles fuerint, & res in presentia

44. Benedictio etc. hic non necessaria.

sentia Parochi, & duorum testium peracta sit. De his omnibus late diximus in 3. p. D. Thomae in materia de Matrimonio cap. 4. dub. 10.

Exheredatio ob matrimonium

CASVS XX.

Titius Anglus adolescens 32. annorum duxit filiam se non indignam contra voluntatem sui parentis, propterea ab eo per testamentum exheredatur.

QVAERITVR, Vtrum illa exheredatio sit valida? Et consanguinei e bona possint possidere?

43

Respondeo, Certum est Iure communi Caesareo, & Iure Canonico non potuisse Titium exheredari, eo quod duxerit filiam illam contra voluntatem patris: praesertim cum illa non fuerit eo indigna, sed par conditione, etsi non opibus. Est communis sententia Doctorum, & colligitur manifeste ex Auth. Vt cum, De appellat. cognosc. 8. §. Causas autem. Vbi recensentur 14. cauae, ob quas pater potest exheredare filium; inter quas illa non reperitur. Et §. Aliud quoque capitulum, expresse dicitur ob alias causas non posse exheredari. Confirmatur. Quia causa, ob quam filius exheredatur, debet esse valde grauis; quia est grauis poena, cum priuetur bonis, quae Iure Gentium & Ciuili ei debentur.

Causa exheredatio nis filij & filia.

Idem ex eo probatur, quod nec filia possit exheredari, eo quod inuitis parentibus nupserit, modo turpem vitam non elegerit, vt communiter Doctores tradunt argumento Cap. vlt. De secundis nuptijs. Vide Couar. in 4. p. 2. cap. 3. §. 8. vbi refert alios, & docet, Quod quando modus contrahendi matrimonium non est ab Ecclesia prohibitus, neque licite neque valide possint exheredari, etiam si ante 25. annum contra voluntatem parentum, cum indigno longeque inferiori contrahant, & peccent propter inobedientiam, & odia quae sequuntur: quia Ecclesia vult matrimonia esse libera. Multo minus id poterit fieri in casu proposito, vbi agitur de filio in trigessimum seculum aetatis annum dilato; cui parens ante coefferat facultatem ducendi eam quam vellet, cui permiserat tam diu tamque familiariter cum illa puella viuere in eadem domo &c. quaeque eo non erat indigna.

46 Nisi repugnet ius Anglicanum, bona restituentur.

Itaque nisi ius Anglicanum expresse habeat contrarium, & in tali casu concedat parentibus facultatem filios exheredandi (quod nullo modo est credibile, cum recta rationi valde sit repugnans) plane dicendum est, tale testamentum censendum inofficiosum & irritum, & eos qui bona illa occupant non posse bona conscientia retinere, sed teneri restituere, non obstante illa transactione quae non fuit libera, sed metu amissionis totius hereditatis extorta.

Ad alteram partem Respondeo, Filios praedicti Titij posse agere bona conscientia ad istorum bonorum integram vindicationem;

zini non possunt...

CASVS XXI.

Titius viduus promisit filio suo Caio uxorem ducenti, se in statu viduitatis permansurum, nec aliud matrimonium initurum. Secundo, se ei cessurum habitationem, & culturam agrorum ex parte dimidia. Tertio fecit expensas matrimoniales. Tandem inter Titium patrem & Caium filium intercessit similtas.

Promissio manendi in statu Viduitatis &c.

QVAERITVR Primò, Vtrum ista promissio de non inuendo altero matrimonio ita strictè interpretanda sit, vt inducat obligationem iustitiae?

QVAERITVR Secundò, An teneatur Caio filio concedere habitationem & culturam agrorum?

QVAERITVR Tertio, An possit repetere a Caio expensas matrimoniales?

Ad Primum: Respondeo, Promissio illa quae parens viduus promisit filio vxore ducenti, se in statu viduitatis mansurum, nec aliud matrimonium initurum, non est ita strictè interpretanda vt inducat obligationem iustitiae, ita vt postea, etiam si videat id suae salutis expedire, non possit vxorem accipere. Absurdum est in huiusmodi quae ad statum & salutem pertinent, virgere promissionem. Si enim, quia ius testandi debet cuique relinqui liberum, inuvalida est promissio non mutandi testamenti; multo magis inuvalida est promissio non ducenda vxoris homini facta.

47

Ad Secundum: In reliquis teneatur pater stare contractu inuito cum filio: nimirum vt ei concedat habitationem & culturam agrorum ex parte dimidia, sicut contentum erat. Teneatur etiam tolerere ex parte sua impedimenta ob quae contractus non potest mandari executioni. Nec potest absolui, nisi paratus sit in omnibus illis quae ad contractus executionem pertinent, stare sententiae & arbitrio bonorum & prudentum virorum, vel sententiae iudicis; si res deducta est ad forum contentiosum.

48

Ad Tertium: Quod ad expensas pro filio in matrimonio factas attinet, non videtur posse exigere pro illis satisfactionem, si consuetudo est vt a parentibus non computentur; neque ab initio pactus est vt restituerentur: censetur enim illas donasse. Vnde non potest ob hoc dissidium reuocare. Neque enim hic casus videtur talis vt donatio illa possit reuocari: tum quia facta est ob causam, & secundum consuetudinem receptam; tum quia nihil eorum quae requirit L. finalis. C. De reuocandis donat. hic videtur subesse: nam filius negat se patrem furem vocasse: tum denique quia etiam si causa iusta suppeteret, filius tamen non tenetur restituere ante sententiam iudicis, vt ex eadem lege colligitur.

49

MISSA.

MISSA.

CASVS I.

Fabulę in officio diuino.

Virum Mos ille in Ecclesia tempore diuini officij fabulandi & ridendi, vis Principibus non sit illicitus & indecorus?

Ratio hu- iuste Scri- ptionis.

Vir Clarissime. In monitione hesternā quā Illustrissimo Domino, solo Dei intuitu, & salutis honorisque illius studio feci, miratus sum vehementer D. Tuam defendere & excusare voluisse, morem illum in Ecclesia tempore diuini officij fabulandi & ridendi tanquam viris principibus non illicitum & indecorum; quasi hac in re non omnes eadē lege tenerentur, sed Nobiles viri sint excipiendi. Noli tunc plura contra disputare: locus erat importunus: sufficiebat paucis monuisse homines inde offendi, & Illustrissimi Domini famę labem aliquam adspergi: fuisse enim in quodā concessu quandam Dominam quę id narrasset, notando suam Excellentiam & eius familiam; & à ceteris (qui similia sæpè aduerterant, inter quos aliqui Iurisperiti seculares & Theologi) idem improbatum: offendi etiam diuinam Majestatem coram qua, quantumuis quis magnus sit, reuerenter se gerere debet, imò quò quis maior, decere vt eò segerat reuerentius. His plura nō adderem, quia hæc sua Excellentię, vt est præclarę indolis & ingenij, sufficere poterant: nisi D. Tua morem illum defendere voluisset. Puto enim fraternam charitatem à me postulare, vt, si D. Tua, ita verè sentit, errorem illum excimam, quia perniciosus est: si non sentit, moneam ne huiusmodi vnquam vel placendi studio, vel duplicendi timore defendat, quia pestifera adulatione est.

Mos ille est illicitus & indecorus.

Affirmo igitur etiam Principibus viris, quantumuis magni sint, illicitum esse & indecorum in Ecclesia tempore diuini officij, & sacrae liturgię fabulari & ridere, idque adeò certum est, vt contrarium error in fide cenferi debeat.

Patet ex Scripturis.

Constat id Primò ex Scriptur. Mat. 21. & Ioan. 2. Domus mea, domus orationis vocabitur. Si Dominus id dixit de templo vsteri, quod solum erat typus Ecclesię Christianę, quanto magis id sentiendum de Ecclesia Christiana? & si ciecit inde ementes & vendentes, ea quę ad sacrificia illius temporis pertinebant, qui solum in parte exterioris illius templi versabatur, quanto magis improbare eos, qui coram tremēdis illis mysterijs bonam partem temporis fabulis & risibus transigunt?

Ex Conci- lijs.

Secundò, Ex Concilijs: Conciliū Lugdunense sub Gregorio X. (habetur Cap. Decet, de Immunit. Eccl. in 6.) Cessent in Ecclesia vana, & multò fortius facta vel prophana colloquia. Cessent confabulationes qualibet. Sint postremò quacumque alia que diuinum possunt perturbare officium, aut oculos diuina Maiestatis offendere, ab ipsis prorsus extranea; ne vbi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio &c. Concilium Trident. sess. 22. inter cetera, iubet vt omnes seculares actiones, vana atque prophana colloquia ab Ecclesijs arceantur.

Ex SS. Patribus. Chrysof.

Tertiò, Ex Patribus: Pulcherrimè Chrysostomus Homil. 40. ad Populum, quem locum rogo vt D. Tua expendat: Celebratur, inquit, oratio; omnes iacent segnes iuuenes & senes, piacula magis

quam homines; ridentes, cachinnantes, colloquentes, & alijs detrahentes, supra genua positi. Tu iuuenis ades vel senex; increpa cum videris, accusa vehementius: si non increpanda tolerat, Diaconum voca, minare, que tua sumi, exhibe; & si quid aduersus te fuerit ausus facere, omnes prorsus habebis conspirantes. Quis enim tam irrationalis, qui te videns de talibus arguentem, & illos redarguens, non adhareat parti tue? Video rursus & alios loquentes festos, dum oratio celebratur: eorum verò leniores, non solum dum oratio perficitur, verum & dum Sacerdos benedicit. O rem horrendam, quando salus erit? quando Deum placare poterimus? Et id profectò tremendum est, quod hic venis non ludum aut choream obiturus, & tamen stas incompositè. Nescis quòd cum Angelis constitisti, & cum illis cantas, & cum illis Deum laudas. & stas ridens? Nōne mirandum est fulmen non intorqueri non solum in istos, verum etiam in nos? sunt enim ista fulmine digna. Adest Rex, exercitum recenset, & tu sub illius oculis stas ridens, & risum despicias? Quousque accusamus, quousque redarguimus? Nōne tales tanquam noxios, tanquam corruptores, tanquam perniciosos & perditos, & innumeris plenos malis ex Ecclesia decebat expelli? Quando isti ridere desinent, qui etiam in horroris hora rident? Quando à nugis abstinēbunt, qui orationis tempore loquuntur? Non eos qui adstant reuerentur, non Deum timent. An non sufficit nobis mentis negligentia, & quod orantes aliò circumagimur? Sed & risum oportet subreperere? Propterca vobis, qui sani estis, protestor, quòd iudicium vobis erit & condemnatio; & vos iam Deo irado, si quis tumultuantem videns vel loquentem, illo præsertim tempore, non significet, nec corrigat. Ecce quale crimen tales non monere. Hoc est oratione melius si orationem omittens illum increpes, vt & illi proflis, & reipsam lucrifacias, vt sic omnes saluari possimus. Igitur in malo illo constitutum negligat nemo. Hęc ille. Similia habet Homil. 74. in Matth. & Homil. 37. in epist. ad Corinth. vbi etiam inter cetera: Quid enim? Domus ad nudandum non habetis? Ecclesiam Dei contemnitis? Si quis est qui modestus, qui tacitus esse velit, corruptis? Atqui dicitis, incundum esse colloqui cum familiari. Esto sanè: non vero: sed domi, sed foris fiat: Ecclesia enim non disserendi, sed discendi & orandi locus est, &c. Omitto aliorum Patrum testimonia.

Fabulantes publice increpanda.

Admonere Diaconum.

Ex templo expellendi.

Qui fabulantes non arguit, peccat.

Vides hęc neminem excipi: non Regem, non Pontificem, non Nobilem, non Militem, aut alium quemlibet: sed generatim omnes constringit: & meritò. Quid enim sunt omnes gentes, & celsitudo humana ad illam Majestatem? Gutta ro- ris antelucani, vapor ad modicum parens, scena, vanitas, somnium, nihil. Si sublimes illi Principes & potestates cęlestes cum magna reuerentia adstant, nec audent intueri illam Majestatem propter eminentem inde splendorem, vt Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio ait, quid non debent facere mortales, qui luteas habitant domos, & terrenum habent fundamentum; quorum gloria putredo & vermis, vt Scriptura loquitur?

Quanta Deo ab homine debita reuerentia.

Addo, Quòd quis maior est inter homines, eò ipsum in rebus diuinis maiorem reuerentiam prestare debere: tum vt alijs sit exemplo, qui libenter Magnorum mores sequuntur: tum vt in Deum gratus sit, cuius beneficio ceteris est maior. Qui enim est filius Principis, potuisset esse filius mendici, si Deo ita placuisset. Itaque hoc ipsum est Dei beneficium, & congrua animi submissione erga ipsum profitendum.

Maximè Magnatibus.

Denique